

“Naturbetesmarkerna vid Storskäret hyser mycket höga naturvärden och hävdas fortfarande. De är glest ädellövträdsbeväxta hagmarker med en artrik flora.”

Ur rapport R-00-20 vid platsundersökningen i Forsmark – Naturvärden i Forsmarksområdet

Välkommen till en blommande äng i Forsmark! Den kalkrika marken ger stor artrikedom, det finns minst 500 olika arter. Bo Norell, biolog, vet – han har gjort en inventering av floran för platsundersökningen. Tillsammans med honom och fotografen Lasse Modin tog Lagerbladet Östhammar ett kliv ut i de vilda blomsterrabatterna. Vi presenterar några av våra vanligaste blommor med intressant historia och intressanta användningsområden.

Blodnäva (*Geranium sanguineum*)

En nära släkting till pelargonian. Förr var blodnävan en ”kalendermärkesväxt” för norska fiskare – man fick varsel om hur makrillfisket skulle bli: Försommarens blomning var tecken på att makrillen var i antågande och att garnen kunde läggas i sjön. Om nävan blommade rikligt så skulle fisket gå bra. Fortsatte blomningen, hur sent det än led på året – gick makrillen till långt in på hösten. Kanske gäller det också strömningen vid Upplandskusten?

Brudbröd (*Filipendula vulgaris*)

Brudbrödet liknar ett litet älggräs, vilket det också är släkt med, men brudbröd är så mycket gracilare och har blomknoppar som med sin rosa färg liknar äppelblomknopp. Förr i tiden användes växtens köttiga rotknölar, som torkades på höstarna, till smaksättning av vissa maträtter som serverades vid festligare tillfällen, speciellt vid bröllop – därav namnet. Blomknopparna doftar starkt av metylsalicylat (ett ämne som används i tuggummi) om man krossar dem.

På ett av de vykort som följer med denna tidning finns en bild på *Rödkämpe* (*Plantago media*). Om kämpar eller groblad finns mycket gott att säga. De rekommenderades redan av Dioskorides (omkring 50 e Kr) för att stoppa blödningar, mot inflammationer, sår, dysenteri, olika magåkommor, epilepsi, hundbett med mera. Den moderna växtkemin har senare konstaterat att plantagoarterna innehåller enzymer som påverkar sårläkning.

Ängshaverrot (*Tragopon pratensis*)

Det här är en morgonpigga skönhet! Men man kan njuta av dess skönhet endast på morgnar och tidiga förmiddagar – och bara i solsken! Ängshaverrotten vaknar i ottan och lägger sig till frukost. Den finns upptagen i Linnés världsberömda blomsterur som visar att ängshaverrotten öppnar sina blomkorgar mellan klockan tre och fem på morgonen och sluter sina blomkorgar redan vid nio-tiotiden på förmiddagen. Växten ansågs förr i tiden som mycket hälsosam. Dess rot är ätlig och smakar sött. Skott och stjälk kan kokas som sparris.

Småborre (*Agrimonia eupatoria*)

Småborren har en mycket lång blomningstid. Frukten är försedd med krokborst (kardborre) som fastnar lätt på människor och djur. Mosade blad är svagt väldof-tande. Småborren har en mycket lång och ännu obruten tradition som nyttoväxt, framför allt inom folkmedicinen. Den har nyttjats mot i stort sett samma åkommor då som nu och behandlas fortfarande med aktning inom den örtmedicinska littera-turen. Bland annat kan den användas både som te och som gurgelvatten mot hals-besvär. Är den kanske också lösningen mot nutidens pest – fågelvirus? I Chaucers "Canterbury tales" ordinerar nämligen småborre mot bland annat digerdöden.

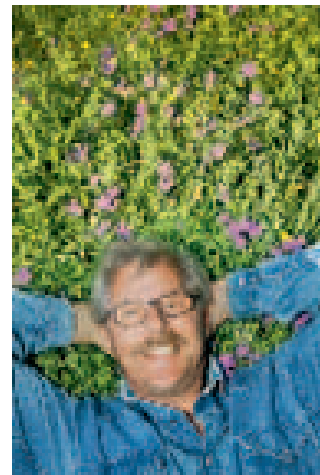
Ärenpris (*Veronica officinalis*)

Örten ärenpris kan användas till örtte, som har lindrigt sammandragande effekt. Den användes förr bland annat mot bronkit och heshet. Teet har dock en ganska bit-ter smak och i Flora Lapponica skriver Linné "... sannerligen ett dåligt och till sma-ken helt avvikande surrogat, för att ej säga ett för normala människor motbjudande njutningsmedel". Den snarliktande teveronikan anses ge godare te.

En tysk forskare ägnade sig år 1630 åt en trehundra sidor lång avhandling enbart om ärenpris, vilket visar tydligt hur högt man där skattade (ärade, prisade) dess läkande egenskaper.

PS. Att marken hävdas innebära att den sköts eller hålls i stånd.

Biologen Bo i blomsterbädd.

Källor:

Blombok av Sune Jonsson. 1983 (LTs förlag, AB Boktryck, Helsingborg)

Naturhistoriska Riksmuseets Den virtuella floran m m.

